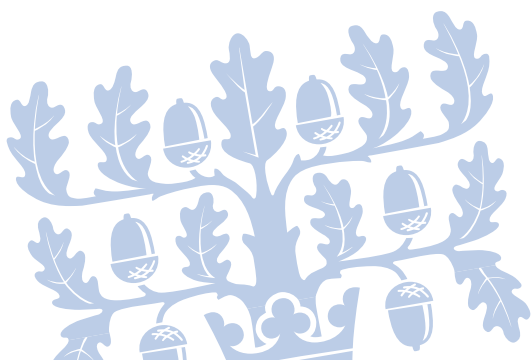

Miljöekstra

Ett nyhetsblad om miljömålsarbetet i Blekinge

Innehåll sid 2-4

Grönfläckig padda i Blekinge.....	2
Musselprojekt i Mörrumsån	2
Chytridiomykosis – en fruktad grodsjukdom som nu finns i Sverige	2
Hjälp till att iaktta naturen!	3
Naturnära skogsbruk i Blekinge.....	3
Röjning på känsliga marker	3
Två stora vindkraftparker planeras till havs i Blekinge	3
Utklippan – ett nybildat marint naturreservat i Blekinge	4
Lufftöroreningar skadar både miljön och människors hälsa.	4
Miljöövervakning i tätorter.....	4
Aktuella rapporter	4

Internationella Skogsåret

FN har utlyst 2011 till internationella skogsåret. Under hela året pågår aktiviteter runt om i världen för att uppmärksamma skogen och dess värde. I Sverige samverkar nätverket Naturens år för att skapa engagemang, sprida information och öka kunskapen om skogen.

Ett av arrangemangen är kursen i **Naturnära skogsbruk**. [Läs mer på sidan 3!](#)

**INTERNATIONELLA
SKOGSÅRET • 2011**

Kurs om nya PBL

Den 2 maj i år träder en ny plan- och bygglag (PBL) i kraft. Förändringar jämfört med nuvarande PBL är bland annat att kontrollen av byggandet stärks, miljöhänsynen i planeringsarbetet tydliggörs, tillgången till grönområden för boende säkerställs och tillgängligheten till byggnader förbättras för personer med nedsatt rörelseförmåga. Läs mer om vad nya PBL innebär på [regeringskansliets hemsida](#).

Över hela landet hålls under våren kurser för de som arbetar med plan- och byggfrågor samt för förtroendevalda och chefer. Vilka datum som gäller för utbildningarna i Blekinge och hur du anmäler dig kan du läsa om på följande länkar: Kurser för [tjänstemän/handläggare](#) och för [politiker/chefer](#).

Kontaktperson: *Kristina Stark*
Länsstyrelsen, 0455-871 82

Planera för Vatten och Avlopp

Den 29 mars hålls en utbildningsdag i Växjö kring vatten- och avloppsfrågor i kommunal planering. Syftet med dagen är att redogöra för de regler som styr VA-frågorna samt skapa en diskussion kring kommunens ansvar och skyldigheter enligt plan- och bygglagen, lagen om allmänna vattentjänster och miljöbalken.

Utbildningen riktar sig till kommunala politiker och tjänstemän och arrangeras av Länsstyrelsen i Kronobergs län tillsammans med Länsstyrelsen i Blekinge och Miljösamverkan Kronoberg-Blekinge.

Läs mer på [Miljösamverkan Kronoberg-Blekinges webbplats](#).

Kontaktperson *Gunnar Milvert*
Länsstyrelsen, 0455-870 59

Energiting Sydost

Den 5 maj är det återigen dags för Energiting sydost, denna gång i Växjö. Mer information finns på [EnergiTing Sydosts webbplats](#).

Nya pengar att söka till Lokala naturvårdsprojekt!

Under år 2010 fördelade länsstyrelsen i Blekinge län ca 1,2 miljoner kr till sex olika projekt. Nu är det åter möjligt att söka pengar till nya lokala naturvårdsprojekt. Sista ansökningsdag är *31 mars*.

Lokala naturvårdsbidrag ska gynna lokalt engagemang utan vinstintresse. Nyckelorden är *naturvårdsnytta, lokala initiativ och lokal drivkraft, friluftsliv, samverkan och partnerskap, folkhälsa och tätortsnära natur*.

Kommunerna är projektansvariga och gör en samordnad ansökan som prövas av länsstyrelsen. Om ni som förening, företag eller enskild person har en bra idé; ta kontakt med er kommun i ett tidigt skede för att diskutera ett eventuellt projekt!

Grundläggande för finansieringen av ett lokalt naturvårdsprojekt är att bidrag ges för högst 50 % av kostnaden. På [Länsstyrelsens webbplats](#) finns mer information om LONA, bl a hur man går tillväga med ansökan samt beskrivningar om tidigare genomförda projekt.

Kontaktperson: *Åsa Nilsson*
Länsstyrelsen, 0455-871 92

Enkät om barnens miljö och hälsa.

Socialstyrelsen ger regelbundet ut miljöhälsorapporter som beskriver hälsorisker i miljön och miljörelaterad ohälsa och visar trender i exponering och besvär. Kommande rapport är inriktad på barn och underlaget samlas in genom en enkät.

I slutet av mars 2011 skickas enkäten ut till 1 200 slumpmässigt utvalda barn i Blekinge i åldrarna 8 månader, 4 år och 12 år. Denna undersökning är ett värdefullt underlag för förebyggande insatser och uppföljningen av miljö- och folkhälsomål.

Kontaktperson: *Monika Puch*
Länsstyrelsen, 0455-871 52

Grönfläckig padda i Blekinge

Arbetet med grönfläckig padda i Blekinge under 2010 finns nu sammanfattat i två nyligen publicerade rapporter som kan läsas eller laddas hem på [Länsstyrelsens hemsida](#):

- Utklipporna –Groddjur och reproduktionshabitat maj 2010 (2011:01)
- Grönfläckig padda i Blekinge 2010 –Utplantering på Flakskär (2010:14)

Utklipporna

På Utklipporna har en undersökning av hållkar och småvatten gjorts för att ta reda på vilka vatten som föredras av groddjuren. På Utklipporna är den sällsynta grönfläckiga paddan vanligast, men vanlig padda, strandpadda, mindre vattensalamander och långbensgroda förekommer också, men i mindre antal. 66 potentiella lekvatten finns på de två öarna Norraskär och Södraskär, men bara några utnyttjas av groddjuren för lek. Vilka vatten som föredras skiljer sig mellan arterna, där exempelvis grönfläckig padda tål och verkar föredra saltare vatten än de övriga arterna.

Grönfläckig padda. Foto: Annika Lydänge

Utplantering på Flakskär

Under 2010 fortsatte försöket att plantera ut grönfläckiga paddor på Flakskär, en ö i östra skärgården. Arten förekommer i Blekinge endast på Utklipporna, och förekomster på flera ställen skulle minska risken för utdöende. Utplanteringsförsöket har pågått sedan 2006 genom att både vuxna djur och ägg flyttats till Flakskär från Utklipporna. Tyvärr har försöket inte varit så lyckosamt som förväntats, och inga utplanterade djur har återfunnits. Resultatet från 2010 såg dock ljusare ut, då många stora, välnärda yngel av grönfläckig padda observerades i hållkaren två månader efter att ägg från Utklipporna flyttades till ön.

Foto: Annika Lydänge

Grodsjukdom på Utklipporna

Under 2010 påvisades den smittsamma groddjurssjukdomen *chytridiomykosis* på Utklipporna. Djuren som provtogs var infekterade, men sjukdomen hade ännu inte brutit ut. Ännu vet man inte hur sjukdomen kommer att påverka groddjuren. Läs mer om sjukdomen i artikeln intill.

Kontaktperson: *Jonas Johansson*, Länsstyrelsen, 0455-871 91

Musselprojekt i Mörrumsån

I mitten av september genomfördes ett projekt för att gynna stormusslorna i Mörrumsån. Projektet var ett samarbete mellan Kronolaxfisket, Karlshamns kommun och Länsstyrelsen.

I ån finns hotade arter som tjockskalig målarmussla och möjligen även flodpärlmussla. Målet är att försöka skapa fler etableringsplatser för musslorna genom att lägga ut grus på ett område mellan Hemsjö övre och nedre kraftverk. Områdena ligger otillgängligt till och därför genomfördes grusutläggning med hjälp av helikopter. Totalt lades ca 100 m³ grus ut. Projektet gynnar även laxen och öringen eftersom gruset är ett utmärkt substrat att leka på.

Kontaktperson: *Roger Johnsson*

Länsstyrelsen, 0455-870 41

Musselbotten & lekbotten för lax och öring. Foto: Roger Johnsson

Chytridiomykosis – en fruktad grodsjukdom som nu finns i Sverige

Infektionssjukdomen *Chytridiomykosis* upptäcktes på groddjur första gången 1938 i södra Afrika. Därifrån har den sedan i snabb takt spridit sig över i stort sett hela världen. Sjukdomen orsakas av sporer från en vattenlevande svamp. Svampen har påträffats på ca 350 groddjursarter och har i många fall orsakat sjukdom och stor dödlighet.

Symtomen på drabbade groddjur kan vara förtjockad hud, hud som flagnar av, torr och blank hud, ögon som rinner och såriga händer och fötter. Djuren kan också vara apatiska eller allmänt i dålig kondition, men i de flesta fall kan man inte avgöra med blotta ögat om djuren är infekterade. Djuren kan vara infekterade av svampen utan att sjukdomen bryter ut.

Sedan 1997 är svampen känd även i Europa och 2006 påvisades sjukdomen för första gången i Sverige, då hos groddjur på laboratorium. 2010 hittades infekterade grönfläckiga paddor och vanliga paddor på Falsterbohalvön och Eskilstorps ängar i Skåne samt på Utklipporna i Blekinge. Djuren var infekterade av svampen, men sjukdomen hade inte brutit ut.

Ännu vet man inte hur sjukdomen kommer att påverka groddjuren i Sverige. Sjukdomen är inte farlig för människor eller andra däggdjur, men den kan vara ett allvarligt hot mot groddjuren, både mot sällsynta arter och mot de mer vanliga.

För att påvisa smitta och begränsa spridning av sjukdomen är det viktigt att döda groddjur rapporteras till Statens Veterinärmedicinska Anstalt, SVA. Om du hittar döda groddjur, kontakta SVA på telefon: 018-674000 eller e-post: vilt@sva.se

Faktaruta

Information om och bilder på *svenska sötvattensmusslor* finns på [Naturhistoriska riksmuseets hemsida](#).

Totalt finns åtta *stormusselarter* i Sverige; flodpärlmussla, allmän dammussla, större dammussla, flat dammussla, spetsig målarmussla, tjockskalig målarmussla, äkta målarmussla och vandrarmussla. Alla utom de två sistnämnda har påträffats i Blekinge. Läs mer om övervakningen av musslor i Blekinge på [Länsstyrelsens hemsida](#).

Rapportera in dina fynd av musslor i [Musselportalen!](#)

Flodpärlmusslor är beroende av att det finns lax- eller öringungar i närheten eftersom larverna behöver en värd fisk under sitt första levnadsår. Varje musselhona sprutar ut 1-4 miljoner larver men endast en på 100 miljoner lyckas etablera sig som en mussla. Läs mer om Flodpärlmusslan i WWF:s broschyr "[Flodpärlmusslan - skogsvattens skatt](#)".

Hjälp till att iakttä naturen!

Våren närmar sig och snart börjar träd, buskar och blommor att slå ut. Brukar du notera vårtecknens ankomst? Då kan du vara med i ett nytt nätverk och bidra till en ny miljömålsindikator.

Redan nu kan man se tydliga effekter av klimatförändringar i Blekinges natur. I södra Sverige blommar vårväxterna 5-10 dagar tidigare nu än för 50 år sedan. Olika arter uppträder olika när klimatet förändras. Dessa så kallade fenologiska förändringar påverkar såväl samspel i naturen som ekologiska och hälsomässiga förhållanden.

Under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet gjordes omfattande observationer av växters fenologi i Sverige. Historisk data finns från flera platser i Blekinge. Apotekare

Söderström i Karlskrona var den mest flitige och skickade in data under 60 års tid. Dessa observationer, med datum för lövsprickning, blomning, fruktmognad och höstlöv kan vi använda idag för att mäta hur klimatförändringen påverkar våra vanligaste och viktigaste växter.

Svenska fenologinätverket bygger just nu upp en landsomfattande observationsverksamhet där bland annat naturum Blekinge deltar. Förhoppningen är att många frivilliga och professionella ska rapportera in sina växtobservationer. Iakttagelserna ska motsvara de historiska och bland annat användas för att utveckla en ny indikator till miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan.

Foto: Robert Ekholm

Om du vill veta mer gå in på www.blommar.nu, eller kontakta [Kjell Bolmgren](#), samordnare för Svenska fenologinätverket, eller [Robert Ekholm](#), naturum Blekinge.

Naturnära skogsbruk i Blekinge

Under våren 2011 genomför Länsstyrelsen i Blekinge län tillsammans med Skogsstyrelsen en kurs i Naturnära skogsbruk. Kursen, som är kostnadsfri, vänder sig till skogsägare och entreprenörer verksamma inom skogen.

Kursen är en betydelsefull del i strävan mot ett landskap präglad av en helhetssyn som ger goda förutsättningar för boende, entreprenörskap och utveckling av lokala näringar i balans med bevarande av höga natur- och kulturvärden.

I det Naturnära skogsbruket är det primära målet att uppnå ett långsiktigt bärkraftigt skogsbruk där de olika aspekterna ekonomi, natur- och kulturvärden samt rekreativa värden vägs in.

Lövskog längs bräkneån i lövsprickningstid. Foto: Robert Ekholm

Kursen omfattar 4 kursdagar, fördelade på 2 tillfällen:

Kurstillfälle 1: Fredag 1/4 kl. 13.00-19.00. Lördag 2/4 kl. 9.00-16.00

Kurstillfälle 2: Fredag 6/5 kl. 13.00-19.00. Lördag 7/5 kl. 9.00-16.00

För mer information och inbjudan se [Länsstyrelsens hemsida](#) eller kontakta [Åsa Nilsson](#), Länsstyrelsen 0455-872 91

Röjning på känsliga marker

I Blekinges naturreservat finns det många områden där markskadorna kan bli stora om man kör med fel maskiner när åtgärder ska utföras. För att minska slitaget på marken och för att undvika körskador, görs mycket arbete som kräver maskiner under vintern. I varje område görs också en bedömning av om det finns alternativa lösningar för att minska påverkan på marken ytterligare.

I Kvallåkra naturreservat hade sly vuxit in på den öppna marken, samt längs med diken och en sjökant. I detta område användes en skogsmaskin med en räckvidd på ca 10 m, som klipper mindre träd och buskar och

sedan lägger dem i högar. Maskinens räckvidd gör att den inte behöver köra där det är allra känsligast. Läggnen av riset i högar är skonsamt för marken och innebär också mindre belastning på marken i nästa steg då riset ska köras ut från området.

En annan lösning blev det i Gö där buskar hade röjts i ett mycket blött område. Maskiner var totalt otänkbara i området och till slut blev lösningen att köra ut riset med häst. Genom att packa snön och sedan låta den frysa till skapades en väg ut i de blöteste områdena. Där kunde hästen sedan ta sig fram utan att lämna några spår efter sig.

Två stora vindkraftparker planeras till havs i Blekinge

Taggen Vindkraft AB har ansökt om tillstånd att sätta upp maximalt 83 vindkraftverk vid Taggens grund. Parken hamnar, om den byggs, i både Blekinge och Skåne län. Parken kräver tillstånd från miljödomstolen enligt miljöbalken. Huvudförhandling i målet hölls den 8 och 9 februari i Åhus. Miljödomstolen meddelar dom i målet den 15 april 2011.

Blekinge Offshore AB planerar att uppföra en mycket stor vindkraftpark i Hanöbukten inom Sölvesborgs och Karlskronas kommuner. Bolaget inkom den 6 december 2010 till miljödomstolen med en ansökan enligt miljöbalken för att få uppföra maximalt 700 vindkraftverk inom ett ca 200 km² stort område i Hanöbukten. Handläggningen av ansökan kan förväntas ta lång tid, troligen flera år. Länsstyrelsen kommer att få yttra sig över ansökan och ska då tillvarata miljöintressen och andra allmänna intressen. Ansökan kommer att kungöras i lokaltidningarna och då kan alla som vill yttra sig till miljödomstolen.

Kontaktperson: [Åsa Olofsson](#)

Länsstyrelsen 0455-871 05

Foto: Lotta Bergström

Kontaktperson: [Karin Bergman](#)

Länsstyrelsen, 0455-870 97, 0733-29 78 26

Utklippan – ett nybildat marint naturreservat i Blekinge

Den 8 februari 2011 beslutade länsstyrelsen om en utvidgning av Utklippans naturreservat från 118 till 1 717 ha (10 FS 2011:5). Det viktigaste syftet med utvidgningen är att bevara områdets biologiska mångfald av marin flora och fauna. Beteckningen marint naturreservat innebär att de marina naturvärdena är dokumenterade och beskrivna, samtidigt som reservatsbeslutets föreskrifter även omfattar vattenområdet.

Havsmiljön kring öarna är genom sin orördhet av stort marinbiologiskt värde, och området har hög ekologisk status enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrunder. Framförallt hårdbottnarna hyser marina naturvärden som troligen är unika för Blekingekusten, och möjligen för hela södra Östersjön.

Utklippan är landets 22:a och Blekinges 3:e marina naturreservat. De två områden som tidigare fått status som marina naturreservat i länet är Gö och Eriksberg. Arbetet med att bilda ett nationellt nätverk av marina naturreservat har prioriterats högt under senare år. Enligt miljö kvalitetsmålet *Hav i balans samt levande kust och skärgård* skall minst 24 marina naturreservat bildas längs landets kust. Nästa planerade marina naturreservat i Blekinge är Tromtö med tillhörande vattenområde. Ett beslut om ändring och viss utvidgning av Tromtö naturreservat är planerat under våren 2011.

Kontaktperson: Åke Widgren, Länsstyrelsen, 0455-871 43

Luffföroreningar skadar både miljön och människors hälsa.

Luftföroreningar påverkar människors hälsa genom ökad sjuklighet (astma, hjärt- och kärlsjukdomar, cancer) och dödlighet. Föroreningarna påverkar också miljön omkring oss, t ex skador på växter, försurning och övergödning.

Ett viktigt verktyg för att minska luftföroreningshalterna i vår omgivande luft och i arbetet för att nå [miljö kvalitetsmålen](#) är miljö kvalitetsnormerna (MKN) för luft. Idag finns det MKN för kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, marknära ozon, bensen, partiklar (PM10 och PM2,5), bens(a)pyren, arsenik, kadmium, nickel och bly i utomhusluft. MKN anger vilka halter som inte får, eller i vissa fall inte bör, överskridas för de olika föroreningarna. Mer information finns på [Naturvårdsverkets hemsida](#) och i den nya versionen av [Luftguiden](#), som är en handbok om MKN för utomhusluft.

Flera av de ämnen som det finns MKN för, har inte undersökts alls i kommunerna i Blekinge och andra har mätts men inte i tillräcklig omfattning. Det är därför svårt att veta hur luftföroreningssituationen ser ut i Blekinge.

Varje kommun har ansvar för att kontrollera att MKN uppfylls inom kommunen, men det ges möjlighet att bedriva kontrollen genom samverkan mellan flera kommuner. Samverkan har flera fördelar bl a ekonomiska, eftersom färre mätstationer krävs jämfört med om alla kommuner mäter i egen regi.

Samverkan skulle leda till att vi får en bättre bild av hur det ser ut i Blekinge. Det finns en arbetsgrupp som arbetar för att ta fram ett gemensamt övervakningsprogram för uppföljning av MKN och miljö kvalitetsmålen i Blekinge. I arbetsgruppen ingår representanter från kommunerna, Länsstyrelsen och Blekinge Läns Luftvårdsförbund. Som en del i detta arbete håller Svenska miljöinstitutet, IVL, på att ta fram ett förslag på samordnat program. Rapporten kommer att bli färdig inom kort och läggs då ut på [Länsstyrelsens hemsida](#). Arbetet med det gemensamma luftövervakningsprogrammet kommer att fortsätta under året.

Kontaktperson: Anna-Karin Bilén, Länsstyrelsen, 0455-871 56

Miljöövervakning i tätorter

Det finns inte någon sammanhållen nationell strategi för miljöövervakning av tätorter, men övervakning i t ex luft genomförs både i nationell och regional regi. En nationell rapport har tagits fram där kunskap om miljö tillståndet inom tätorter sammanställs inom följande områden: Luftkvalitet och exponering, Buller, Vattenkvalitet, Miljögifter, Grönstruktur. Läs mer i rapporten [Miljöövervakning i urbana områden – sammanställning, analys och förslag](#).

Aktuella rapporter

- [Havet 2010](#)
- [Hälsorelaterad miljöövervakning 2010](#)
- [Kulturhistorisk dokumentation av vattendrag i Blekinge 2005-2008](#)
- [Strandpadda i Blekinge 2010](#)
- [Sötvatten 2010](#)
- [Undervattensvegetation på mjukbottnar i Blekinge läns kustvatten En sammanställning och analys av inventeringar utförda 2001 – 2008](#)

Faktaruta Utklipporna

Utklipporna (öarna Norraskär, Södraskär och Degerhuvudet samt några mindre skär) är i flera avseenden en unik ögrupp. Utklipporna har genom sitt isolerade läge i havet en mycket viktig roll som rastlokal för flyttfågel, och drar till sig stora mängder av både land- och sjöfågel, vilket i sin tur utgör själva grunden för Utklippans Fågelstation och den flyttfågelforskning som har bedrivits i området sedan 1964. Öarnas biologiska mångfald hyser unika kvaliteter, bl a förekomst av flera hotade arter. I hagtorrssnär på Norraskär lever den tidigare rödlistade tandpappsnacken, som i Blekinge endast är känd från Utklipporna och Hanö. Ögruppen är sedan länge känd som en mycket viktig lokal för de hotklassade groddjuren grönläckig padda och strandpadda. Den förstnämnda har här sin numera största förekomst i landet. Det gamla naturreservatet Utklippan (bildat 1988) ingår i Natura 2000 enligt både Habitatdirektivet och Fågeldirektivet.

Öarna är främst kända för sin fyr och väderstation. Efter att Utklippans fyr automatiserades 1972 finns inte längre någon bofast befolkning. Fyren är statligt byggnadsminne sedan 1935. Sedan 1994 omfattar byggnadsminnet även fyrvaktarsamhällets byggnader, en militärbarack samt miljön på Södraskär och Norraskär. Fasta fornlämningar finns i form av tomtningar och båtlänningar på Södraskär och Norraskär, lämningar efter ett fiskeläger och en begravningsplats på Södraskär, samt ett betydande antal fartygsvrak på havsbotten. Utklippans Fågelstation har lokaler för ringmärkning och personal i en av byggnaderna. Svenska Kryssarklubben driver ett vandrarhem och ett kafé på Södraskär, och är värd för gästhamnen på Norraskär.

I den marina delen av det utvidgade reservatet ingår bl a grundområdena Holmebådan, Kullen och Rosenklintsgrunden. Hårdbottnar är vanliga inom den utvidgade delen, men även sand och grus täcker vissa ytor. De exponerade marina områdena har en väl utvecklad vegetation av blås- och sågtång ner till nära 7 m djup. Dominerade rödalger är ullsläke, fjäderslick, kräkel (gaffeltång), rödris och rödplysch. Blåmusselbankar täcker stora ytor på västra sidan av Norraskär, sydost om Södraskär samt söder om grundområdet vid Degerhuvudet, liksom stora områden i den utvidgade delen av reservatet. Runt öarna och i lågt liggande hållkar förekommer tånglake, som är rödlistad som sårbar. Gräsål har en stark population i området och ses ofta vila på Degerhuvudet och klipporna där omkring. Även knubbsål observeras ibland.

Detta är nr 1/2011 av *Miljöekstra* som ges ut med tre nummer per år av Länsstyrelsen i Blekinge län (februari, maj och november). Syftet är att informera om arbetet för att uppnå de regionala miljö målen i Blekinge.

Nyhetsbrevet distribueras enbart digitalt och finns på www.lansstyrelsen.se. Prenumeration kan beställas på miljoekstra.blekinge@lansstyrelsen.se.

Ansvarig utgivare: Markus Forslund. Redaktörer: Anna-Karin Bilén, Monika Puch. Miljömålsillustrationer: Tobias Flyggar.

Nästa nummer av *Miljöekstra* kommer i maj 2011. Bidrag kan skickas in till miljoekstra.blekinge@lansstyrelsen.se fram till den 28 april.

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN